

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 513/2016-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. augusta 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED]
[REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Ing. Karolom Kocsisom, Sobieského 1739/56, Štúrovo, pre namietané porušenie jeho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Piešťany č. k. 2 T 23/2012-337 z 30. septembra 2015 a uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 3 Tos 208/2015-360 z 24. novembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. februára 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 T 23/2012-337 z 30. septembra 2015 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Tos 208/2015-360 z 24. novembra 2015 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“).

V sťažnosti sťažovateľ uviedol, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2 T 23/2012 z 26. septembra 2012 bol odsúdený pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 3 Trestného zákona na trest odňatia slobody v trvaní 12 mesiacov s podmieneným odkladom výkonu trestu odňatia slobody na skúšobnú dobu v trvaní 1 roka.

Ďalším rozsudkom okresného súdu sp. zn. 1 T 59/2014 z 20. októbra 2014 bol sťažovateľ znovu odsúdený pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 3 Trestného zákona a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 12 mesiacov so zaradením do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia.

Vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 2 T 23/2012 bolo vykonané konanie o osvedčení sa v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia, pričom okresný súd v namietanom uznesení rozhodol tak, že sa sťažovateľ neosvedčil, „a preto trest odňatia slobody, ktorý mu bol uložený rozsudkom Okresného súdu Piešťany sp. zn. 2 T 23/2012 zo dňa 26.09.2012, právoplatným dňa 03.10.2012 v trvaní 12 (dvanásť) mesiacov, výkon ktorého mu bol podmiennečne odložený na skúšobnú dobu v trvaní 1 (jeden) rok, vykoná.

Podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Trestného zákona sa pre výkon trestu odňatia slobody zaraďuje do ústavu s minimálnym stupňom stráženia“.

Proti uvedenému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

Sťažovateľ si v konaní o osvedčení sa v skúšobnej dobe zvolil obhajcu, následne však na verejnom zasadnutí 26. augusta 2015 okresnému súdu oznámil, že splnomocnenie zvolenému obhajcovi odvolal a požiadal okresný súd o ustanovenie obhajcu z dôvodu, že nemá finančné prostriedky, a preto si nemôže dovoliť obhajcu na vlastné náklady. Opatrením okresného súdu z 26. augusta 2015 bol sťažovateľovi ustanovený obhajca.

Na verejnom zasadnutí vykonanom 30. septembra 2015 sťažovateľ predložil splnomocnenie z 28. septembra 2015, ktorým sťažovateľ opäť splnomocnil pôvodne zvoleného obhajcu.

Sťažovateľ v podanej sťažnosti namieta, že ustanovený obhajca sa jeho obhajobe nevenoval *„odo dňa doručenia opatrenia do nariadeného verejného zasadnutia, teda za tri týždne ma vo výkone trestu nenavštívil... ani sa neoboznámil s problematikou uvedenou v spise“.*

Sťažovateľ ďalej v súvislosti s porušením práva na obhajobu namieta, že okresný súd vykonal verejné zasadnutie nariadené na 30. september 2015 aj napriek tomu, že súdu na verejnom zasadnutí predložil splnomocnenie z 28. septembra 2015, a oznámil, že ním splnomocnený obhajca ho síce navštívil v deň, kedy došlo k podpísaniu splnomocnenia, avšak už v tom čase mu obhajca uviedol, že *„z dôvodu už dojednaného rokovania nebude sa na verejné zasadnutie (chýba sloveso – môcť, pozn.) pripraviť ani dostaviť“.*

V ďalšom namieta sťažovateľ, že pri nahliadnutí do súdneho spisu ním zvoleným obhajcom zistil, že z verejných zasadnutí vykonaných 26. augusta 2015 a 30. septembra

2015 buď nebol v rozpore s ustanovením § 61a Trestného poriadku vyhotovený zvukový záznam alebo, ak aj vyhotovený bol, nebol nosič dát súčasťou súdneho spisu. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na to, že nepripojenie zvukového záznamu k súdnemu spisu a neumožnenie porovnania zvukového záznamu s diktovanou zápisnicou vyhotovenou podľa § 58 ods. 3 Trestného poriadku je porušením práva na obhajobu.

Sťažovateľ zároveň namieta skutočnosť, že okresný súd „*nevyužil svoje oprávnenie dané v § 50 Trestného zákona na to, aby odsúdenému... nepremenil trest odňatia slobody s podmieneným odkladom a predĺžil mu skúšobnú dobu...*“.

Podľa názoru sťažovateľa sa krajský súd nezaoberal otázkou práva sťažovateľa na obhajobu a vôbec sa nezaoberal otázkou, či sťažovateľovi takéto právo bolo zabezpečené.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné práva sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného dňa [REDAKOVANÉ]

[REDAKOVANÉ] zaručené v zmysle Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení Protokolu č. 11 čl. 6 ods. 1 – právo na spravodlivé súdne konanie a právo zaručené v článku 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky na poskytnutie primeraného času na obhajobu a práva na obhajobu, ktoré boli porušené konaním Okresného súdu v Piešťanoch vo veci vedenej pod spisovou značkou 2T 23/2012 a konaním Krajského súdu (správne má byť Krajského súdu v Trnave, pozn.) vo veci vedenej pod spisovou značkou 3 Tos/208/2015.

2. Ústavný súd uznesenie Okresného súdu v Piešťanoch číslo konacie 2 T 23/2012 – 337 z 30. novembra 2015 (správne má byť z 30. septembra 2015, pozn.) ako protizákonné zrušuje.

3. Ústavný súd uznesenie Krajského súdu v Trnave číslo konacie 3 Tos/208/2015 – 360 z 25. novembra 2015 (správne má byť z 24. novembra 2015, pozn.) ako protizákonné zrušuje.

4. Ústavný súd v zmysle § 56 ods. 4 a 5 zákona č. 38/1993 Zb. (správne má byť Z. z., pozn.), o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, v znení neskorších zákonov priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, za ním spôsobenú ujmu uvedenú v bode 1. tohto článku v sume 2.000,- €,- (slovom dvetisíc eur), ktoré sú Okresný súd v Piešťanoch a Krajský súd v Trnave povinní zaplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky.“

Sťažovateľ navrhuje, aby mu bola v konaní pred ústavným súdom bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) pritom možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 453/2011).

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu a krajského súdu.

1. K namietanému porušeniu sťažovateľom označeného článku ústavy a dohovoru uznesením okresného súdu

Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd.

Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci skúmal, či sú splnené podmienky konania pred ním o tej časti sťažnosti sťažovateľa, ktorá smerovala proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, a dospel k záveru, že vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľom uplatnených námietkach porušenia označeného článku ústavy a dohovoru uznesením okresného súdu. Preskúmanie sťažovateľových námietok vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu je zverené krajskému súdu ako odvolaciemu súdu. Krajský súd vo veci o podanej sťažnosti sťažovateľa rozhodol uznesením č. k. 3 Tos 208/2015-360 z 24. novembra 2015. Krajský súd ako súd odvolací bol súdom, ktorému patrí právomoc posúdiť, či sťažnosť sťažovateľa bola dôvodná, a rozhodnúť o nej.

Z tohto dôvodu musel ústavný súd odmietnuť tú časť sťažnosti sťažovateľa, ktorá smerovala proti uzneseniu okresného súdu, pre nedostatok právomoci.

2. K namietanému porušeniu sťažovateľom označeného článku ústavy a dohovoru uznesením krajského súdu

V súvislosti s námietkou sťažovateľa, že v jeho prípade krajský súd mohol postupovať podľa ustanovenia § 50 ods. 4 Trestného zákona, teda trest odňatia slobody s podmieňeným odkladom nepremaniť, ale predĺžiť skúšobnú dobu, krajský súd v odôvodnení namietaného uznesenia konštatoval: „Okresný súd správne zistil, že skúšobná doba podmieňeného odsúdenia vo veci Okresného súdu Piešťany sp. zn. 2T/23/2012 plynula odsúdenému od 04.10.2012 do 04.10.2013.

Správne je aj zistenie súdu I. stupňa o tom, že [REDAKOVANÉ] bol, v skúšobnej dobe vyššie uvedeného podmieňeného odsúdenia pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 odsek 3 Trestného zákona, opätovne odsúdený rozsudkom Okresného súdu Piešťany sp. zn. 1 T/59/2014 zo dňa 20.10.2014 v spojitosti s uznesením Krajského súdu Trnava sp. zn. 6 To/135/2014, pre trestnú činnosť rovnakého druhu. Navyiac, z obsahu spisu vyplýva, že skutku, za ktorý bol súdený rozsudkom Okresného súdu Piešťany sp.zn. 1T/59/2014, sa odsúdený dopúšťal od mesiaca október 2012, teda od začiatku plynutia skúšobnej doby vo veci Okresného súdu Piešťany sp. zn. 2T/23/2012... Ani krajský súd nemal žiadne pochybnosti o tom, že odsúdený v skúšobnej dobe podmieňeného odsúdenia nevedol riadny život, naďalej si neplnil svoju vyživovaciu povinnosť, preto nie je možné vysloviť, že sa osvedčil.“

Podľa § 50 ods. 4 Trestného zákona ak odsúdený viedol v skúšobnej dobe riadny život a riadne vykonal iné uložené sankcie a plnil uložené obmedzenia a povinnosti, súd vysloví, že sa osvedčil; inak nariadi nepodmieňený trest odňatia slobody, a to prípadne už v priebehu skúšobnej doby. Výnimočne môže súd vzhľadom na okolnosti prípadu ponechať podmieňené odsúdenie v platnosti, hoci odsúdený konaním spáchaným v skúšobnej dobe dal príčinu na nariadenie výkonu trestu, a súčasne môže

- a) ustanoviť nad odsúdeným probačný dohľad,
- b) primerane predĺžiť skúšobnú dobu, nie však viac ako o dva roky, pričom nesmie prekročiť hornú hranicu skúšobnej doby ustanovenej v odseku 1,

c) ustanoviť doteraz neuložené primerané obmedzenia alebo primerané povinnosti uvedené v § 51 ods. 3 a 4 smerujúce k tomu, aby viedol riadny život, alebo

d) nariadiť kontrolu uložených primeraných obmedzení alebo povinností technickými prostriedkami, ak sú splnené podmienky podľa osobitného predpisu a ak takáto kontrola nebola dosiaľ nariadená.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa o vykonaní verejného zasadnutia 30. septembra 2015 v neprítomnosti sťažovateľom zvoleného obhajcu, krajský súd v uznesení konštatoval, že v procesnom postupe okresného súdu nezistil žiadne pochybenia, poukázal na ustanovenie § 36 ods. 4 Trestného poriadku a § 40 ods. 2 Trestného poriadku, ktorým zodpovedá postup okresného súdu, a v podrobnostiach odkázal na odôvodnenie uznesenia okresného súdu.

Podľa § 36 ods. 4 Trestného poriadku za včasnosť zvolenia obhajcu, ako aj za včasnosť podania žiadosti o ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2 zodpovedá obvinený; pri zmene obhajcu nie je zvolenie obhajcu alebo ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2 dôvodom na zmenu termínu už nariadeného úkonu trestného konania.

Podľa § 40 ods. 2 Trestného poriadku obvinenému, ktorý nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby a požiadava o ustanovenie obhajcu, je povinný v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom predseda senátu ustanoviť obhajcu z advokátov aj v prípade, že neexistujú dôvody povinnej obhajoby. Skutočnosť, že nemá dostatočné prostriedky, musí obvinený preukázať.

Sťažovateľ na verejnom zasadnutí 30. septembra 2015 predložil splnomocnenie obhajcu na zastupovanie, ktoré podpísal 28. septembra 2015, pričom okresný súd vykonal verejné zasadnutie bez prítomnosti zvoleného obhajcu dôvodiac, že bolo vecou tak sťažovateľa, ako aj obhajcu, aby sa včas na nariadené verejné zasadnutie obhajca ustanovil. Obhajca sťažovateľa zároveň nepožiadala o zmenu verejného zasadnutia.

V súvislosti s uvedenými námietkami sťažovateľa ústavný súd nezistil taký výklad ustanovení citovaných v označenom uznesení krajského súdu a ich uplatnenie vo veci sťažovateľa, ktorý by mohol vyvolať nezlučiteľné účinky s ústavou. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neopodstatnenosti, arbitrárnosti názoru alebo svojvôli krajského súdu a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným.

Ústavný súd sa nezaoberal námietkou sťažovateľa týkajúcou sa porušenia práva na obhajobu postupom obhajcu ustanoveného opatrením okresného súdu z 26. augusta 2015 vzhľadom na to, že predložením splnomocnenia zvoleného obhajcu poverenie ustanoveného obhajcu zaniklo.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa v súvislosti s tým, že podľa jeho názoru nebol z verejných zasadnutí vykonaných 26. augusta 2015 a 30. septembra 2015 do súdneho spisu pripojený zvukový záznam, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom nepreukázal, že by bol túto námietku uviedol v sťažnosti podanej proti uzneseniu okresného súdu. Z podanej sťažnosti nevyplýva, či sťažovateľ využil tento účinný prostriedok nápravy, ktorý mal k dispozícii, preto sa ústavný súd touto námietkou sťažovateľa nezaoberal.

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ nepredložil v konaní pred ústavným súdom kópiu sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, pričom prihliadajúc na skutočnosť, že sťažovateľ je zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, ústavný súd nevyzýval sťažovateľa na doplnenie sťažnosti.

Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahrádzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony

boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 117/05, IV. ÚS 267/08).

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa v nej obsiahnutými.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2016